

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
a.jam@regeringskansliet.se
Diarienummer A2025/00432

1000 Möjligheters remissvar angående SOU 2025:28 Frihet från våld, förtryck och utnyttjande - En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter

Insamlingsstiftelsen 1000 Möjligheter driver två olika verksamheter med det övergripande syftet att uppnå ett jämställt samhälle fritt från våld. Stiftelsen bedriver den nationella stödlinjen ungarelationer.se som syftar till att motverka killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer. Här tas målgrupperna våldsutsatta, våldsutövare och kompisar emot. På ungarelationer.se/förälder tas också målgruppen anhöriga och yrkesverksamma emot för stöd, hjälp och information. Stiftelsen driver också Ellencentret som arbetar för att barn och unga som utsatts för sexuell exploatering ska få stöd och behandling för att kunna leva ett liv fritt från våld. Ellencentret verkar också för stärkt stöd och skydd samt förebyggande arbete genom både skärpt lagstiftning och målgruppsanpassade insatser från det offentliga. Utöver detta finns också en mottagning med placering i Stockholm där kliniskt arbete bedrivs. Hit kan unga från båda målgrupperna komma utan remiss och gratis få tillgång till stöd och behandling av leg. psykologer. Spetskompetensen som fås genom det kliniska arbetet på mottagningen är avgörande för utvecklingsarbetet och kvalitetssäkringen av arbetet på ungarelationer.se och Ellencentret.

Sammantaget innebär detta att stiftelsen innehar omfattande expertis och kompetens inom områdena killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer samt sexuell exploatering. I detta remissvar tas avstamp i båda verksamheternas expertis och erfarenhet.

Sammanfattning

Stiftelsen 1000 Möjligheter ser positivt på betänkandet förslag gällande en stärkt styrning av centrala myndigheter i arbetet mot mäns och killars våld mot kvinnor och flickor.

Att gå från tidsbegränsade, tillfälliga uppdrag till ett hållbart, långsiktigt arbete genom stärkta grunduppdrag och ett tydligt utpekat ansvar för ett antal centrala myndigheter är avgörande för att ta viktiga steg framåt på området. 1000 Möjligheter ställer sig också positiva till förslaget om inrättandet av ett nationellt samordningscentrum mot våld vid Jämställdhetsmyndigheten.

Att både killars våld mot tjejer, våld i ungas relationer samt sexuell exploatering av barn och unga särskilt uppmärksammas i betänkandet är mycket viktigt. Dels för att ett utvecklat arbete mot killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer är helt avgörande för att få mäns våld mot kvinnor att upphöra och således är en avgörande komponent i det våldsförebyggande arbetet. Dels för att gruppen unga kvinnor och flickor utsatta för sexuell exploatering, som

flera tidigare utredningar visat, är multipelt utsatt på flera vis, sällan ses som de brottsoffer de är och i mycket hög utsträckning saknar tillgång till sina rättigheter såsom stöd och skydd.

1000 Möjligheter välkomnar förslaget på ny nationell strategi med dess föreslagna strategiska områden. Vi vill dock att den nuvarande lydelsen av det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet om mäns våld mot kvinnor fortsatt ska gälla och att det i sin tur medför att strategin och de föreslagna strategiska områdena blir tydligt könade. Stiftelsen vill särskilt lyfta de oroande tendenser som finns kring att könsneutralisera området mäns våld mot kvinnor. Det är avgörande att arbetet och förståelsen av våldet fortsätter vara könad och därför vill vi upprepa vår inställning från delbetänkandet, att behålla nuvarande lydelse av det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet, samt att särskilt se upp med att könsneutralisera området killars våld mot tjejer – i liket med GREVIO:s kritik i rapporten till Sverige.

Vi efterfrågar också tydligare skrivningar när det gäller rättsväsendets samtliga aktörer och deras särskilda ansvar för arbetet. Mäns och killars våld mot kvinnor och flickor handlar ofta om grov brottslighet och det är helt centralt för arbetet att rättsväsendets aktörer uppfyller sina skyldigheter och använder sig av den omfattande kunskap och erfarenhet som finns på området.

Vi ser det som mycket positivt att civilsamhällets centrala roll lyfts återkommande i betänkandet. GREVIO är tydlig i sin kritik gentemot Sverige gällande att det inte finns varken tillräcklig finansiering eller en struktur för att tillse att civilsamhällets verksamheter och dess expertis och erfarenhet tillvaratas. I det kommande arbetet mot mäns och killars våld mot kvinnor och flickor saknas en tydlig plan för hur civilsamhällets unika kompetens och samhällsbärande insatser ska integreras i det systematiska arbetet. Vi föreslår därför att:

1. **En särskild utredning** tillsätts för att ta fram förslag på hur civilsamhällets arbete kan tas tillvara på ett strukturerat sätt i samverkan med offentlig sektor.
2. Utredningen även får i uppdrag att föreslå **en långsiktig och hållbar finansieringsmodell** för civilsamhället, med fokus på kärnstöd istället för tillfälliga projektmedel.
3. **Allmänna arvsfondens bidragsgivning reformeras**, där merparten omvandlas till kärnstöd för organisationer, med en mindre del avsedd för projektutveckling.

Angående förslag om en förstärkt styrning av centrala myndigheter och inrättande av samordningscentrum vid Jämställdhetsmyndigheten

1000 Möjligheter ser positivt på förslaget om att gå från tidsbegränsade, tillfälliga uppdrag till ett hållbart, långsiktigt arbete genom stärkta grunduppdrag och ett tydligt utpekat ansvar för ett antal centrala myndigheter. En styrning på så vis som tidigare skett, genom framför allt tidsbegränsade uppdrag, har inte gagnat arbetet på området och inte heller, precis som betänkandet konstaterar, tillfört den långsiktighet och stabilitet som krävs.

Stiftelsen är enig med betänkandet om att de elva utpekade myndigheterna behöver intensifiera sitt respektive arbete med att förebygga, upptäcka, ge stöd och skydd, utreda och

lagföra våld. 1000 Möjligheter ställer sig också positiva till förslaget om inrättandet av ett nationellt samordningscentrum mot våld vid Jämställdhetsmyndigheten.

Vi vill även särskilt lyfta att samordningscentrumet föreslås få i uppgift att utveckla arbetssätt och samverkan med civilsamhällesorganisationer. Behovet av att det offentliga på ett bättre vis tar vara på kunskapen från, och samverkar med, civilsamhället är stort. Därför föreslår vi även en ny utredning om civilsamhället, se vidare nedan om civilsamhällets centrala roll i arbetet mot mäns och killars våld mot kvinnor och flickor.

Vi vill också att samordningscentrumet får i uppdrag att utveckla en nationell hänvisningsmekanism (NRM) som också är särskilt anpassad för barn med barnets bästa i fokus, med tydliga processer och anpassningar för att möta barns specifika behov och rättigheter. Utöver det bör samordningscentrumet även få i uppdrag att skapa riktlinjer för regionkoordinatorer med ett särskilt fokus på barn för att åstadkomma en likvärdig insats över hela landet.

Som både vi och flera andra aktörer länge har påpekat krävs en mycket tydligare implementering samt uppföljning av arbetet på området. Detta kan förhoppningsvis underlättas genom att regeringen ändrar i centrala myndigheters instruktioner tillsammans med inrättandet av samordningscentrumet. Vi ställer oss därför också positiva till de förslag om förstärkt och fördjupad uppföljning som betänkandet presenterar.

Angående ny uppgift för Socialstyrelsen

1000 Möjligheter ställer sig positiva till att en myndighet, i det föreslagna fallet Socialstyrelsen, får en ny instruktionsenlig uppgift att utveckla en nationell samordning av kunskapsutveckling av insatser, metoder och arbetsformer för att identifiera, bedöma och ge stöd och behandling till våldsutsatta inom socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens ansvarsområde. I tillägg till betänkandets medskick om att Socialstyrelsen bör få ett uppdrag från regeringen att utforma arbetet så att överlappningar med andra myndigheter undviks, så vill vi även understryka att det både i det uppdraget samt i Socialstyrelsens nya uppgift måste vara helt centralt för Socialstyrelsen att arbeta gemensamt med civilsamhällets organisationer. Civilsamhället, och särskilt kvinnojourserna, står för en stor del av både expertis och erfarenhet av just insatser, metoder och arbetsformer när det gäller att identifiera, bedöma och ge stöd och behandling till våldsutsatta.

Angående att den nationella rapportörsfunktionen avseende människohandel bör stärkas

Stiftelsen delar betänkandets bedömning att den nationella rapportörsfunktionen avseende människohandel behöver stärkas. Med avstamp i vår expertis från vår verksamhet Ellencentret ser vi också att det särskilt behöver förtydligas att det i rapportörens uppdrag också ingår utsatthet för prostitution och pornografi. Under lång tid har digitala sexköp och pornografi varit områden för människohandel för sexuella ändamål som inte adresserats och följts upp tillräckligt. Därför menar vi att det finns ett behov av att förtydliga att detta faller inom ramen för den nationella rapportörens ansvarsområde.

Angående hedersrelaterat våld och förtryck, en handlingsplan och det kommande sjunde delmålet

Oavsett hur arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kommer att struktureras framöver vill vi passa på att lyfta behovet av att synliggöra båda de målgrupper som 1000 Möjligheter arbetar med i de kommande skrivningarna.

Killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer sker även i den grupp barn och unga som på olika vis lever i en hederkontext. Ungarelationer.se har arbetat kontinuerligt, bland annat genom tidigare regeringsuppdrag via Jämställdhetsmyndigheten, för att ta fram riktade informationsinsatser till just denna målgrupp. Att ha kunskap om och kunna identifiera att den här målmålgruppen ofta tvingas att leva ett dubbelliv som i sig också kan innebära "hemliga" relationer där man kan bli utsatt för eller utöva våld, är viktigt både när det gäller stöd och skydd men även för det våldsförebyggande arbetet.

Detsamma gäller målgruppen unga kvinnor och flickor som är utsatta för sexuell exploatering. Även i denna målgrupp finns de som lever eller levt i en hederskontext representerade. På Ellencentret möter vi dem och de är ofta i ett mycket stort hjälp- och skyddsbehov men är dessvärre en grupp som glöms bort i det generella arbetet, både när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck och när det gäller arbetet mot sexuell exploatering.

Angående närliggande strategier – förslaget om En uppväxt fri från våld

De två målgrupper som vi arbetar med är både barn och unga och samtidigt våldsutsatta och brottsoffer. Det är därför mycket viktigt att de synliggörs i alla de strategier, handlingsplaner och åtgärdsprogram som på något vis berör våld eller barn. Vi delar därför betänkandets bedömning om att det inte är möjligt att göra en skarp avgränsning mellan en nationell strategi om våld mot barn och en nationell strategi för det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld. Men att det då blir särskilt viktigt att regeringen och myndigheter med särskilt ansvar för genomförandet av strategierna samordnar åtgärderna för att undvika dubbelarbete eller stuprör.

Angående en könad förståelse och beskrivning av våldet som mäns våld mot kvinnor

1000 Möjligheter vill upprepa sin ståndpunkt från remissvaret angående delbetänkandet; det vill säga att behålla nuvarande lydelse av det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet, alltså att mäns våld mot kvinnor bör upphöra, vilket också är ett mycket väl inarbetat begrepp. I samband med detta vill vi också särskilt betona vikten av att arbetet mot mäns och killars våld mot kvinnor och flickor inte könsneutraliseras utan fortsätter att vara könsspecifikt. Forskning och statistik visar att mäns och killars våld mot kvinnor och flickor är systematiskt och samhällsstrukturellt förankrat. Att gå mot en större könsneutralisering riskerar att underminera både rättstryggheten för våldsutsatta kvinnor och flickor och effektiviteten i våldsförebyggande insatser.

Vi anser därför att:

- Det sjätte delmålet ska behålla sin nuvarande utformning och därmed fortsatt tydligt ska fokusera på att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.
- Könsmaktsperspektivet måste genomsyra både analys, strategi och uppföljning.

- Att ett kvarhållande av nuvarande lydelse av det sjätte delmålet ska återspeglas i de strategiska områdena.

Särskilt gällande arbetet mot killars våld mot tjejer vill vi knyta an till GREVIOs kritik i sin rapport till Sverige där kampanjen Svartsjuka är inte romantiskt som drivs av stiftelsens verksamhet ungarelationer.se, Polismyndigheten, Länsstyrelserna och Jämställdhetsmyndigheten, lyfts: : *"While welcoming preventive action in the area of intimate-partner violence experienced by young people, GREVIO notes that, with the exception of the awareness-raising campaign and the website "Jealousy is not romantic", which draws attention to boy's violence against girls, the terminology used by the authorities – violence in young relations – risks masking the undisputed and disproportionate incidence of intimate-partner violence committed against young women and does little to challenge social norms, attitudes and gender stereotypes."*

Angående förslag till nationell jämställdhetspolitisk strategi mot våld, förtryck och utnyttjande

1000 Möjligheter välkomnar förslaget på ny strategi och anser att det är tre viktiga områden som ska genomsyra myndigheters och aktörers arbete.

Att både killars våld mot tjejer, våld i ungas relationer samt sexuell exploatering av barn och unga särskilt uppmärksammas på olika vis under de strategiska områdena är mycket viktigt. Dels för att ett utvecklat arbete mot killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer är helt avgörande för att få mäns våld mot kvinnor att upphöra och således är en avgörande komponent även i det våldsförebyggande arbetet. Dels för att gruppen unga utsatta för sexuell exploatering, som flera tidigare utredningar visat, är multipelt utsatt på flera vis, sällan ses som de brottsoffer de är och i mycket hög utsträckning saknar tillgång till sina rättigheter såsom stöd och skydd.

Nedan följer stiftelsen synpunkter när det gäller de olika strategiska områdena och deras förslag utifrån vårt perspektiv med expertis främst gällande killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer samt sexuell exploatering.

Angående det strategiska området "våldsförebyggande arbete – stärkta insatser med särskilt fokus på barn och unga"

Vi vill särskilt lyfta behovet av tydliga riktade insatser mot just killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer. Med ett aktivt och fungerande förebyggande arbete kring begränsande normer kring kön och sexualitet och ett stärkt arbete för en samtyckeskultur så läggs en viktig grund men vår erfarenhet pekar också på att unga aktivt efterfrågar ett specifikt arbete kring hur man kan ha schyssta, fungerande och våldsfria relationer. Detta behöver vara lika tydligt utpekad som det förebyggande arbetet mot efterfrågan och insatser för att förhindra utnyttjande i prostitution och sexuell exploatering. Gemensamt för att det våldsförebyggande arbetet ska få effekt är att ett kraftfullt arbete för att begränsa pornografins skadeverkningar inkluderas i detta. Det är helt nödvändigt med både en åldersverifiering av pornografi, liknande den som Frankrike nu infört, samt en sexualundervisning med ett tydligt porrkritiskt förhållningssätt och även stöd till föräldrar och yrkesverksamma kring hur samtal om pornografi med barn och unga kan ske på bästa vis.

Gällande det våldsförebyggande arbetet vill vi också passa på att understryka vikten av föräldraskapsstöd och att i detta inkludera både killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer och sexuell exploatering. Från vårt arbete med ungarelationer.se/förälder samt anhörigstöd på Ellencentret så vet vi hur viktig målgruppen föräldrar är för att lyckas både med det förebyggande, identifierande samt stödjande arbetet.

Vi vill också understryka det behov av fokus på just tidigt förebyggande arbete mot efterfrågan och insatser för att förhindra prostitution och sexuell exploatering som betänkandet lyfter. Vi är helt eniga med betänkandet om att det krävs informationsinsatser till en bredare allmänhet, särskilt unga killar, i syfte att motverka efterfrågan av sexköp och utsatthet i prostitution och annan sexuell exploatering. Detta har vi tidigare lyft som åtgärdsförslag i våra rapporter¹. Vi ser också det stora behovet av att synliggöra kopplingarna mellan pornografi och prostitution. Vi håller med om att det är avgörande att för att effektivt kunna förebygga prostitution, människohandel och annan sexuell exploatering bör Sverige också fortsatt prioritera det internationella arbetet för att motverka efterfrågan.

Angående det strategiska området ”upptäckt av våld – mer aktivt arbete för att upptäcka och agera vid våld”

Vi välkomnar särskilt att det finns en tydlig inriktning gällande ”särskild uppmärksamhet för våld i ungas relationer och ungas våldsutsatthet”. Vi vill dock återigen påpeka vikten av att göra en könad analys av området killars våld mot tjejer och ovan nämna kritik av GREVIO angående just detta. När ungarelationer.se startades 2019 fanns ytterst lite arbete gjort på området, sex år senare finns killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer inkluderat i flera regeringsuppdrag och även på flera håll inkluderat i kommunernas arbete. Det är dock fortsatt ett utvecklingsområde och avsevärt mycket mer behöver göras, bland annat ett bättre och intensifierat arbete gällande just upptäckten av det här våldet.

Att skolan har ett särskilt ansvar när det gäller upptäckt av våld är en mycket viktig komponent i det identifierande arbetet. Vi delar betänkandets skrivningar om att skolans ledning behöver se till att det finns väl inarbetade rutiner för att upptäcka våld och att skolpersonal behöver uppmärksamma varningssignaler, såsom frånvaro eller utsatthet för kränkande behandling, och anmäla oro till socialtjänst. Detta gäller även barn och unga som utövar våld. Vi delar betänkandets bild av att elevhälsan i sina kontakter med eleverna kan spela en större roll i att upptäcka våld och våldsutsatthet. Precis som betänkandet lyfter så är att fråga om våld på rutin centralt som ett verktyg för att upptäcka våld och här spelar just ungdomsmottagningar och elevhälsan en viktig roll för att öka upptäckten och agera vid identifierat våld bland barn och unga. I sammanhanget vill vi passa på att lyfta en av de åtgärder som stiftelsen sedan många år driver som förslag för att motverka killars våld mot tjejer;

Att elevhälsan får ett uppdrag att ställa rutinmässiga frågor om våld en gång per läsår från förskoleklass upp till årkurs tre i gymnasiet, inklusive i anpassad skola. Frågorna behöver fokusera på just våld och också inkludera utsatthet för sexuell exploatering samt

¹ [”Ellenrapporten - Tjejer utsatta för prostitution och annan sexuell exploatering - Om ungas erfarenheter, stöd och psykologisk behandling”](#), 2023

våldsutövning. Det är viktigt att man i arbetet med att ta fram frågor tittar på de formulär som redan finns som är fokuserade på just våld och inte allmän hälsa eller sexualitet, droganvändning eller andra områden. En bra förlaga i arbetet är bland annat Frågor om våld – som är framtagna av Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer och som också finns för unga och med tillhörande bildstöd. Denna modell skulle kunna användas som grund för sådana rutinemässiga frågor med tydliga tillägg om frågor om sexuell exploatering².

I samband med att det pågår ett arbete med ett hälsoprogram för barn³ så är det också av vikt att notera att tandvården är den aktör som når barn och unga vuxna längst tid, upp till 20-årsåldern, och de skulle därför med fördel också kunna få ett uppdrag att ställa frågor om våld på rutin till barn och unga.

I sammanhanget vill vi återigen understryka vikten av föräldraskapsstöd. Precis som betänkandet skriver, så är det av stor vikt att föräldrar har kunskap om killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer för att kunna upptäcka det. Inför arbetet med att öppna föräldrastödssatsningen ungarelationer.se/förälder genomförde stiftelsen en SIFO-undersökning som bland annat visade att 84% av föräldrarna uppgav att de hade liten eller ingen kunskap om våld i ungas relationer. Där kan vi se att ungarelationer.se/förälder fyllt en viktig funktion och ett hål i det stöd och den information som innan dess fanns i råd, stöd och information till exempelvis tonårsföräldrar.⁴

Under detta strategiska område välkomnar vi också särskilt att betänkandet tydligt lyfter att upptäckten av barn och unga som är utsatta för sexuell exploatering och våld i nära relationer behöver öka. Som vi, tillsammans med många andra civilsamhällesorganisationer lyft under många år⁵, så är detta en grupp barn och unga, särskilt flickor och unga kvinnor, som är oerhört utsatta men som sällan upptäcks och inte heller ses som de brottsoffer de är och som inte heller får den hjälp och det stöd de har rätt till.

Vi vill också särskilt understryka behovet av ett större fokus på upptäckt av våld hos utsatta kvinnor och flickor med funktionsnedsättning. De finns representerade i båda våra målgrupper, dvs flickor som utsätts för våld i en relation och flickor som utsätts för olika former av sexuell exploatering men har sällan upptäckts trots att flertalet studier och rapporter visar på att våldsutsattheten i denna grupp, både hos barn och vuxna är stor.

Precis som betänkandet konstaterar så ser vi mycket tydligt att civilsamhället har en unik roll att upptäcka våldsutsatthet. Vi har ofta möjlighet att nå ut bredare än offentliga aktörer. Vi fungerar också ofta som en viktig länk för individer att komma i kontakt med myndigheter. Därför är det avgörande att arbetet inom det här området om upptäckt av våld sker i nära

² "Ett år med ungarelationer.se - Erfarenheter och kunskap om killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer", 2020 samt "Killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer – från osynligt område till prioriterad politisk fråga?", 2024

³ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2023/08/uppdrag-att-ta-fram-ett-nationellt-halsoprogram-for-barn-och-unga/>

⁴ "Ett år med ungarelationer.se - Erfarenheter och kunskap om killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer", 2020

⁵ "Ellenrapporten - Tjejer utsatta för prostitution och annan sexuell exploatering - Om ungas erfarenheter, stöd och psykologisk behandling", 2023 samt "Exploaterad men inte våldsutsatt", "Alla tittade men ingen såg", 2022

samverkan med civilsamhället och att civilsamhället ges förutsättningar för att kunna bedriva sitt livsviktiga arbete, se mer om förslag kring detta nedan.

Angående det strategiska området ”stöd och skydd till våldsutsatta – förbättrad tillgång och ökad jämlikhet över hela landet”

Så länge som samhället inte kan skydda kvinnor och flickor från våld och förtryck är det helt centralt att de får det stöd och skydd som de har rätt till när de blir utsatta för våld. Vi håller med betänkandet om att det är av stor vikt att samhället har låga trösklar för våldsutsatta att söka stöd och hjälp. Gällande de föreslagna inriktningarna kan vi konstatera att en stor del av ett framgångsrikt arbete på det här området är avhängigt att civilsamhället får de resurser, mandat och förutsättningar som krävs för att kunna bedriva sitt arbete eftersom det till stor del är verksamheter inom civilsamhället som tillser stöd och skydd för våldsutsatta.

När det gäller inriktningen som handlar om stärkta insatser mot psykiskt våld så har stiftelsen sedan öppnandet av ungarelationer.se drivit kravet om ett bättre straffrättsligt skydd mot psykiskt våld. Vi har dock under hela tiden påpekat det helt avgörande i att en sådan ny lagstiftning måste åtföljas av utbildningsinsatser för rättsväsendet så att lagstiftningen får den effekt som är avsedd och inte drabbar de den är avsedd att skydda. Att kriminalisera psykiskt våld är särskilt viktigt när det gäller killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer. Precis som betänkandet beskriver angående 1000 Möjligheters arbete så lyfter unga i kontakten med oss vikten av att öka kunskapen om psykiskt våld vilket kan bli en följd av en sådan kriminalisering.

Vi håller med betänkandets bedömning om att regeringen behöver säkerställa att det finns ett straffrättsligt skydd mot psykiskt våld och är därför positiva till att det från regeringen nyligen sänts ut ett sådant förslag på remiss.

Ett särskilt viktigt område att adressera när det gäller förbättrad tillgång till stöd och skydd är sexuell exploatering. Precis som betänkandet skriver finns det allvarliga brister i kommunernas stöd här och det är mycket viktigt att detta blir ett fokus i arbetet framåt. Vi håller med om att det finns ett fortsatt behov av bättre kunskapsstöd till yrkesverksamma avseende både barn och vuxna som är utsatta för sexuell exploatering.

När det gäller förbättrat stöd vill vi särskilt understryka hälso- och sjukvårdens betydelse och ansvar för att ge våldsutsatta det stöd och den behandling som man behöver och har rätt till. Stiftelsen driver en mottagning för unga som varit utsatta för både våld i en relation eller utsatta för sexuell exploatering. Mottagningen bedriver som tidigare nämnts både stöd och traumabehandling. Vi kan utifrån vår verksamhet och erfarenheterna hos de som vi tar emot, konstatera detsamma som betänkandet; att hälso- och sjukvårdens stödinsatser för de som är utsatta för sexuellt våld behöver utvecklas och bli både mer jämlikt över landet men också behöver utformas så att det är lätt tillgängligt för både barn och vuxna. Så är inte fallet idag.

Angående det strategiska området ”Brottsbekämpning – ökad operativ förmåga att förebygga, utreda och lagföra brott”

1000 Möjligheter är helt eniga med betänkandet om att samhällets signaler; om att mäns och killars våld mot kvinnor och flickor är lika allvarliga våldsformer som den organiserade

brottsligheten, behöver synas i rättsväsendets prioriteringar. Precis som betänkandet skriver så ser även vi att vår huvudsakliga målgrupp; flickor och unga kvinnor; är särskilt utsatta för flera av de våldsformer som det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet omfattar. Vi välkomnar därför de föreslagna inriktningarna för arbetet inom det strategiska området ”Brottsbekämpning – ökad operativ förmåga att förebygga, utreda och lagföra brott”. GREVIO har uppmanat det svenska rättsväsendets myndigheter att förstärka utredningsförmågan och minska eftersläpningen av utredningar. Rättsväsendet uppmanas också att omedelbart vidta åtgärder för att säkerställa snabb och lämplig hantering av alla ärenden som rör våldsutsatta kvinnor. GREVIO har också påtalat att Sverige omgående behöver identifiera och åtgärda anledningarna till att så få anmälningar om våldtäkt och andra former av mäns våld mot kvinnor leder till åtal i syfte att öka antalet fällande domar.

Rättsväsendet behöver alltså växla upp sitt arbete avsevärt och för detta krävs tydliga skrivningar och instruktioner så att det mycket välbehövliga utvecklingsarbete som behöver genomföras faktiskt sker. I arbetet framöver är det därför helt centralt att de instruktioner och uppdrag som ges till de rättsvårdande myndigheterna är så tydliga och skarpa som möjligt och inkluderar tydlig uppföljning och återrapportering. Det gäller rättsväsendets samtliga aktörer men särskilt domstolsväsendet.

Vi är helt eniga med betänkandet om behovet av relevanta kunskaper hos domare och att ökad kompetens och sakkunskap självfallet inte är något som påverkar domares objektivitet och oberoende. Tvärtom är det helt nödvändigt med kunskap om alla former av mäns våld mot kvinnor för att kunna handlägga mål på ett rättssäkert och effektivt sätt.

Vi anser också att det finns ett behov av att införa specialistdomstolar för ärenden där barn är inblandade. En utredning som får i uppdrag att föreslå hur detta ska genomföras bör tillsättas.

Angående det strategiska området ”Återfallsförebyggande arbete – ett utvecklingsarbete som når fler”

Vi uppskattar betänkandets tydlighet angående Sveriges åtagagande i enlighet med Istanbulkonventionen när det gäller att stöd till brottsoffer samt deras säkerhet och mänskliga rättigheter ska komma i första hand när återfallsförebyggande arbete sker. Det är helt centralt i allt arbete som föreslås gällande våldsutövare; att det aldrig får ske på bekostnad av stöd och skydd till våldsutsatta.

Utifrån unga relationer.se:s perspektiv har vi länge påtalat detsamma som betänkandet; att ett angeläget utvecklingsområde är insatser till unga våldsutövare – en målgrupp som stiftelsen, som en av få aktörer, arbetat med under flera år. Det påtalade behovet är en av anledningarna till att stiftelsen från september 2025 inleder ett treårigt projekt finansierat av Allmänna arvsfonden för att stödja kommunerna i deras arbete mot killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer med ett särskilt fokus på just unga våldsutövare.

Angående civilsamhällets centrala roll i arbetet mot mäns och killars våld mot kvinnor och flickor

Civilsamhället nämns och adresseras som en viktig aktör kontinuerligt i betänkandet. Det är viktigt att understryka att det till stor del är just civilsamhället; kvinnojour rörelsen och

kvinnorganisationer, som varit drivande i arbetet mot mäns och killars våld mot kvinnor och flickor.

Betänkandet presenterar viktiga steg framåt gällande tydligare styrning av myndigheterna vilket är helt avgörande. Framåt så kommer det dock vara lika avgörande att också ta ett helhetsgrepp om hur det gemensamma arbetet mellan myndigheter och civilsamhälle ska se ut och fungera på bästa vis. Vi behöver gå från den utdaterade synen på civilsamhället som ett "komplement" till det offentliga insatser, till en förståelse av civilsamhällets helt centrala roll på området, både gällande kunskap, erfarenhet och metodutveckling men också utförare av faktiskt stöd och skydd.

Det är av stor vikt att inte "uppfinna hjulet på nytt" hos de myndigheter som nu ska ta arbetet framåt när så mycket arbete redan bedrivs i civilsamhället, som i många fall ligger i framkant på dessa områden.

Sammanfattningsvis önskar vi därför se en utredning som får i uppdrag att utreda hur civilsamhällets arbete ska tas tillvara på ett strukturerat och systematiskt vis i ett gemensamt arbete med det offentliga. Den utredningen bör också få i uppdrag att utreda hur civilsamhällets finansiering ska säkras. Efter årtionden av tal om civilsamhällets vikt och betydelse är det dags att gå från ord till handling. Vi föreslår därför att utredningen också ges i uppdrag att ge förslag på hur Allmänna arvsfondens verksamhet görs om och går över till ett system av framförallt kärnstöd, det vill säga icke-öronmärkt stöd som verksamheterna använder där de själva vet att det gör mest nytta, och endast behåller en mindre del för projektutveckling. På så sätt effektiviseras arbetet och blir både mer långsiktigt och hållbart. Betänkandet bör ta fram en modell för hur en finansieringstrappa kan se ut både för etablerade och mer nystartade organisationer samt hur civilsamhällets arbete kontinuerligt kan följas och utvärderas av fonden som också kan ge stöd till viktig följeforskning samt utvärdering. På så sätt skapas förutsättningar för verklig effekt och förändring för de målgrupper som verksamheterna finns till för. Allmänna arvsfonden skulle därmed kunna bli den statliga motsvarigheten till Postkodstiftelsens förmånstagar-bidrag⁶ och tillförsäkra god kvalitet, långsiktighet och stabilitet i civilsamhället.

Zandra Kanakaris
Generalsekreterare
Stiftelsen 1000 Möjligheter

⁶ <https://nya.postkodlotteriet.se/valgorenhet> "Tillitsbaserat basstöd - Den största delen av lotteriets överskott ger vi som tillitsbaserat basstöd. Det betyder att organisationerna själva avgör var pengarna gör mest nytta."